

MONETĀRAIS BILETENS 2004

8

Inflācijas pieauguma tempu galvenokārt noteica piedāvājuma puses faktori, kuru ietekme ir īslaicīga un neprasa tūlītēju Latvijas Bankas rīcību un monetārās politikas pārmaiņas. Cenu kāpuma galvenais iemesls bija sliktās ražas dēļ ievērojami pieaugušās dārzeņu un augļu cenas un vēsturiski augstākās naftas cenas pasaulē. Būtiska ietekme joprojām bija arī administratīvi regulējamo cenu pieaugumam un nodokļu un apdrošināšanas normatīvo aktu pārmaiņām. Tomēr patēriņa cenu kāpumu turpināja noteikt arī stabils iekšzemes pieprasījums un ar to saistītā straujā tautsaimniecības izaugsme. Lai gan patēriņa cenas augustā bija par 0.1% zemākas nekā iepriekšējā mēnesī, gada inflācija sasniedza 7.8%, jo vasarā nenotika izteikts cenu kritums sezonālu faktoru ietekmē salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi, kā tas parasti novērots pēdējo sešu gadu laikā.

Augustā nedaudz straujāks nekā jūlijā bija naudas piedāvājuma kāpums, bet kreditēšanas gada pieauguma temps pārsniedza triju iepriekšējo mēnešu līmeni. Kredītu atlikuma kāpumu nodrošināja gan būtisks iekšzemes noguldījumu atlikuma, gan no nerezidentiem piesaistīto līdzekļu apjoma pieaugums. Naudas piedāvājuma kāpums un mērenais bāzes līmenis noteica galveno monetāro rādītāju gada pieauguma tempu – plašajai naudai un iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumiem tas bija attiecīgi 27.6% un 35.3%, bet šai klientu grupai izsniegtajiem kredītiem – 43.0%.

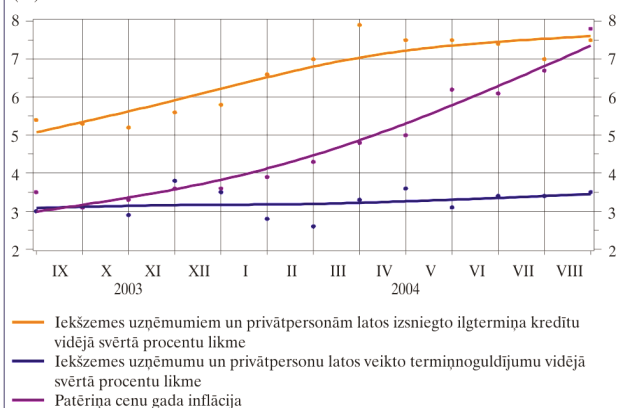
Augustā turpināja palielināties valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais pārpalikums, 2004. gada pirmajos astoņos mēnešos sasniedzot 69.6 milj. latu (iepriekšējā gada atbilstošajā periodā – 10.7 milj. latu). Valsts speciālā budžeta pārpalikums bija 38.7 milj. latu, bet pašvaldību konsolidētā budžeta un valsts pamatbudžeta pārpalikums – attiecīgi 20.8 milj. latu un 8.4 milj. latu. Valsts konsolidētā kopbudžeta pārpalikumu nodrošināja ieņēmumu pārsniegums pār izdevumiem (pieaugums no gada sākuma – attiecīgi 16.4% un 12.2%, augustā – 26.1% un 22.1%). Šo pārsniegumu noteica nodokļu ieņēmumu (īpaši uzņēmuma un iedzīvotāju ienākuma nodokļa un sociālās apdrošināšanas iemaksu) apjoma pieaugums un ārvalstu finanšu palīdzība (augustā strukturālo fondu līdzekļi saņemti 14.6 milj. latu apjomā).

Valsts parāds augustā gandrīz nemainījās un mēneša beigās bija 935.9 milj. latu. Augustā notika pa vienai 6 un 12 mēnešu valsts iekšējā aizņēmuma parādzīmju izsolei, kurās tika pārdoti vērtspapīri 11.4 milj. latu apjomā. Gan 6, gan 12 mēnešu parādzīmju vidējās diskonta likmes (attiecīgi 3.53% un 3.64%) bija nedaudz augstākas nekā iepriekšējās atbilstošo termiņu vērtspapīru izsolēs jūnijā un jūlijā.

Plašās naudas pieaugumu (49.6 milj. latu) noteica iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumu atlikuma kāpums (52.1 milj. latu), nedaudz samazinoties skaidrajai naudai apgrozībā (bez atlikumiem banku kasēs; šā rādītāja gada pieauguma temps saruka līdz 7.3%). Noguldījumu atlikuma kāpums bija vērojams gan termiņu, gan valūtu, gan noguldītāju – uzņēmumu un privātpersonu – dalījumā. Iekšzemes naudas piedāvājums M2D palielinājās par 30.5 milj. latu, latos veikto noguldījumu atlikumam pieaugot par 33.0 milj. latu.

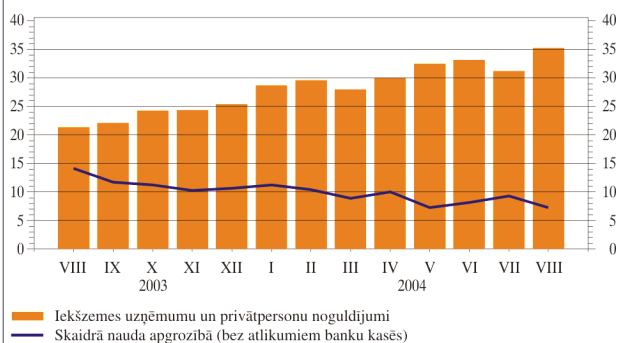
Augustā iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegto kredītu atlikums palielinājās par 116.7 milj. latu jeb 3.7% (viens no augstākajiem kredītu atlikuma mēneša pieauguma tempiem pēdējā gada laikā). Joprojām vairāk nekā pusi mēneša kāpuma veidoja hipotēku kredīta atlikuma pieaugums (62.6 milj. latu). Būtisks bija arī industriālā kredīta un komerckredīta atlikuma

PATĒRIŅA CENU GADA INFLĀCIJA, KREDĪTU UN NOGULDĪJUMU VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

IEKŠZEMES UZŅĒMUMU UN PRIVĀTPERSONU NOGULDĪJUMI BANKĀS UN SKAIDRĀ NAUDA APGROZĪBĀ (BEZ ATLIKUMIEM BANKU KASĒS)

(salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu; %)

MAKROEKONOMISKIE RĀDĪTĀJI

	2004	
	VII	VIII
Rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indeksa pārmaiņas (salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu; %)	3.5	*
Patēriņa cenu indeksa pārmaiņas		
Mēneša (%)	0.2	-0.1
Gada (%)	6.7	7.8
Patēriņa cenu gada pamatinfācija ¹ (%)	6.3	6.6
Reģistrēto bezdarbnieku skaits perioda beigās	92 628	92 880
Bezdarba līmenis (% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)	8.7	8.7
Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālā bilance (milj. latu)	46.7	69.6
Ārējā tirdzniecība (milj. latu)		
Eksports	174.8	*
Imports	296.8	*
Bilance	-122.0	*

¹ Avots: Latvijas Bankas dati.

* Datu vēl nav.

Avots: LR Centrālās statistikas pārvaldes dati.

kāpums (attiecīgi 28.9 milj. latu un 21.8 milj. latu). Lai gan lielākais kopš marta bija latos izsniegto kredītu atlikuma pieaugums (35.2 milj. latu), kāpuma nozīmīgāko daļu veidoja ārvalstu valūtā izsniegto kredītu atlikums (to atlikuma gada pieauguma temps augustā palielinājās līdz 55.3%). Latos izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps samazinājās līdz 28.3%. Nedaudz vairāk par pusi kredītu tika novirzīts mājāsaimniecību kreditēšanai: augustā privātpersonām izsniegto kredītu atlikums pieauga par 58.9 milj. latu, t.sk. kredītu atlikums mājokļa iegādei – par 45.4 milj. latu, bet uzņēmumiem izsniegto kredītu atlikums palielinājās par 57.8 milj. latu.

Kredītu atlikuma kāpumu nodrošināja gan iekšzemes noguldījumu atlikuma pieaugums, gan banku sektora tīro ārējo aktīvu samazināšanās (par 64.6 milj. latu). Banku sektora aktīvi augustā palielinājās par 239.6 milj. latu (līdz 6.9 mljrd. latu). Banku peļņa 2004. gada pirmajos astoņos mēnešos bija 71.3 milj. latu (1.5 reizes lielāka nekā 2003. gada atbilstošajā periodā).

Būtiski pieauga iekšzemes privātpersonām latos izsniegto kredītu procentu likmes (par 1.6 procentu punktiem; līdz 8.9%), bet nedaudz samazinājās ārvalstu valūtā izsniegto aizdevumu procentu likmes (iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām – attiecīgi līdz 4.5% un 5.3%) un iekšzemes uzņēmumiem latos izsniegto kredītu procentu likmes (līdz 7.1%). Savukārt noguldījumu procentu likmes, lai gan inflācija auga, gandrīz nemainījās.

Starpbanku tirgus procentu likmes mēneša laikā uz nakti izsniegtajiem kredītiem bija 3.7–4.0%, īslaicīgi palielinoties līdz 4.8% banku obligāto rezervju prasību izpildes perioda beigās. Nedaudz pieauga ilgāka termiņa RIGIBOR (kredītiem ar 6 mēnešu termiņu – no 4.26% augusta sākumā līdz 4.35% mēneša beigās un kredītiem ar 12 mēnešu termiņu – attiecīgi no 4.33% līdz 4.35%). Starpbanku tirgū latos izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme palielinājās līdz 3.6%.

Centrālās bankas naudas piedāvājuma kāpumu noteica Latvijas Bankas tīro ārējo aktīvu pieaugums (37.4 milj. latu), tai veicot intervences valūtas tirgū neto 30.3 milj. latu apjomā, kā arī par 39.7 milj. latu palielinoties bankām izsniegto Latvijas Bankas kredītu atlikumam. Lai gan naudas piedāvājuma kāpumu daļēji līdzsvaroja valdības noguldījumu centrālajā bankā atlikuma pieaugums (35.1 milj. latu), naudas bāze augusta beigās bija 891.8 milj. latu. Emitētās nacionālās valūtas segums ar Latvijas Bankas tīrajiem ārējiem aktīviem augusta beigās bija 107.0%. Bankām nodrošinot paaugstinātās rezervju normas izpildi, augustā 3.3 reizes vairāk nekā jūlijā tika izsniegti Latvijas Bankas *repo* kredīti (298.6 milj. latu). Bankas samērā nelielā apjomā izmantoja arī pieprasījuma lombarda kredītus un valūtas mijmaiņas darījumus (attiecīgi 10.4 milj. latu un 12.5 milj. latu). Latos izsniegto starpbanku kredītu apjoms saruka līdz 555.8 milj. latu (par 16.6% mazāk nekā jūlijā).

Latvijas Bankas noteiktie ārvalstu valūtas kursi attiecībā pret latu mainījās atbilstoši valūtas kursu svārstībām attiecībā pret SDR: ASV dolāra un Japānas jenas kurss augustā palielinājās attiecīgi par 0.4% un 1.4%, bet eiro un Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss saruka attiecīgi par 0.2% un 1.8%.

Tika publiskoti dati par iekšzemes kopprodukta izaugsmi 2004. gada 2. ceturksnī – kāpumu (7.7%) salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu nodrošināja pieaugums preču un pakalpojumu sektorā (attiecīgi 7.4% un 7.8%).

Rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss jūlijā bija 3.5%, bet mazumtirdzniecības apgrozījums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu palielinājās par 9.2%.

Augustā pa dzelzceļu pārvadāto kravu apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu pieauga par 7.0%, bet pa cauruļvadu transportētais naftas produktu apjoms – par 29.4%. Kravu apgrozījums Latvijas ostās palielinājās par 5.8%.

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI (perioda beigās; milj. latu)

	2004	
	VII	VIII
Banku sistēma		
M2X	2 580.8	2 630.4
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem banku kasēs)	614.0	611.5
Iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumi	1 966.8	2 018.9
Pieprasījuma noguldījumi	1 147.4	1 165.8
Termiņnoguldījumi	819.4	853.1
M2D	1 847.8	1 878.3
Tīrie ārējie aktīvi	7.7	-19.6
Tīrie iekšējie aktīvi	2 573.1	2 649.9
Kredīti iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām	3 145.4	3 262.1
Īstermiņa kredīti	458.3	467.1
Ilgtermiņa kredīti	2 687.1	2 795.0
Kredīts valdībai (neto)	101.3	80.9
Latvijas Banka		
M0	853.9	891.8
Skaidrā nauda apgrozībā	685.8	683.4
Noguldījumi Latvijas Bankā latos	168.2	208.4
Tīrie ārējie aktīvi	916.7	954.1
Tīrie iekšējie aktīvi	-62.7	-62.3
Kredīti	-7.0	-2.2
Bankām	52.3	92.0
Valdībai (neto)	-59.3	-94.2
Pārējie aktīvi (neto)	-55.7	-60.1
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. ASV dolāru)	1 689.78	1 738.19
Zelts	96.96	100.37
Speciālās aizņēmuma tiesības	0.16	0.14
Rezerves pozīcija Starptautiskajā Valūtas fondā	0.08	0.08
Ārvalstu konvertējamās valūtas	1 592.58	1 637.60

PROCENTU LIKMES UN LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE ĀRVALSTU VALŪTU KURSI

	2004	
	VII	VIII
Latos izsniegto iekšzemes starpbanku kredītu vidējā svērtā procentu likme	2.8	3.6
Iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegto kredītu procentu likmes		
Kredīti uzņēmumiem (izsniegti latos)	7.5	7.1
Kredīti privātpersonām (izsniegti latos)	7.3	8.9
Kredīti uzņēmumiem (izsniegti ārvalstu valūtā)	4.9	4.5
Kredīti privātpersonām (izsniegti ārvalstu valūtā)	5.5	5.3
No iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām piesaistīto noguldījumu procentu likmes		
Uzņēmumu termiņnoguldījumi (veikti latos)	3.4	3.5
Uzņēmumu pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	1.1	1.2
Privātpersonu termiņnoguldījumi (veikti latos)	3.6	3.5
Privātpersonu pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.7	0.6
Uzņēmumu termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	1.5	1.5
Uzņēmumu pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.6	0.6
Privātpersonu termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	1.9	2.1
Privātpersonu pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.8	0.9
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	3.5	3.5
Ārvalstu valūtu kursi (perioda beigās)		
Ls pret USD	0.5480	0.5500
Ls pret GBP	1.0000	0.9820
Ls pret 100 JPY	0.4910	0.4980
Ls pret EUR	0.6610	0.6600

KREDĪTIESTĀŽU KOPSAVILKUMA BILANCE (perioda beigās; milj. latu)

	2004	
	VII	VIII
Banku rezerves	236.8	277.0
Nacionālā valūta banku kasēs	71.8	71.8
Noguldījumi Latvijas Bankā	165.0	205.2
Ārzemju aktīvi	2 675.7	2 743.3
Ārvalstu valūta banku kasēs	47.2	52.3
Prasības pret ārvalstu bankām	1 761.4	1 788.9
Prasības pret ārvalstu nebankām	845.3	877.1
Pārējie aktīvi	21.9	25.0
Prasības pret centrālo valdību (neto)	148.3	174.0
Prasības pret pašvaldībām (neto)	12.3	1.0
Prasības pret valsts uzņēmumiem	78.5	79.5
Prasības pret privātuzņēmumiem	2 047.9	2 104.8
Prasības pret privātpersonām	1 054.7	1 113.6
Neklasificētie aktīvi	381.0	381.5
Pamatlīdzekļi	124.0	123.7
Nauda ceļā	12.7	8.1
Pārējie aktīvi	59.4	59.5
Prasības pret iekšzemes kredītiestādēm (t.sk. ieguldījumi)	184.9	190.2
Aktīvi pavisam	6 635.1	6 874.7
<i>Papildpostenis: aktīvi pārvaldīšanā</i>	526.8	587.5
Pieprasījuma noguldījumi	708.0	718.8
Valsts uzņēmumu	56.2	52.5
Privātuzņēmumu	304.2	321.9
Privātpersonu	347.6	344.4
Termiņnoguldījumi	525.8	548.1
Valsts uzņēmumu	51.1	57.4
Privātuzņēmumu	163.4	174.2
Privātpersonu	311.3	316.5
Rezidentu noguldījumi ārvalstu valūtā	732.9	752.0
Valsts uzņēmumu	25.6	27.7
Privātuzņēmumu	252.8	263.4
Privātpersonu	454.5	460.9
Tranzītfondi	5.5	5.5
Ārzemju pasīvi	3 584.7	3 716.9
Saistības pret ārvalstu bankām	1 047.5	1 114.8
Saistības pret ārvalstu nebankām	2 384.1	2 463.5
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	153.0	138.7
Saistības pret Latvijas Banku	52.3	92.0
Parāda vērtspapīri	77.4	78.8
Kapitāls un rezerves	540.3	555.7
Rezidentu	297.6	313.0
Nerezidentu	242.7	242.7
Uzkrājumi parādiem un saistībām	78.3	80.3
Neklasificētie pasīvi	329.8	326.6
Nauda ceļā	106.6	99.1
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	56.6	55.3
Saistības pret iekšzemes kredītiestādēm	166.6	172.2
Pasīvi pavisam	6 635.1	6 874.7
<i>Papildpostenis: pasīvi pārvaldīšanā</i>	526.8	587.5

Latvijas banku sistēmas un Latvijas Bankas monetāro rādītāju, kā arī starptautisko rezervju raksturlielumu publicēšanas datumi atrodami Starptautiskā Valūtas fonda Datu izplatīšanas standartu biļetena padomes interneta lapā (<http://dsbb.imf.org>). Šie dati visagrāk tiek publicēti Latvijas Bankas interneta lapā (<http://www.bank.lv>).